

Soạn bài Viết đoạn văn trình bày luận điểm - Ngữ văn lớp 8

I. Trình bày luận điểm thành một đoạn văn nghị luận

1. Đọc các đoạn văn sau và trả lời câu hỏi.

a) *Hướng gì thành Đại La, kinh đô cũ của Cao Vương: Ở vào nơi trung tâm trời đất; được cái thế rồng cuộn hổ ngồi. Đã đứng ngôi nam bắc đông tây; lại tiện hướng nhìn sông dựa núi. Địa thế rộng mà bằng; đất đai cao mà thoáng. Dân cư khỏi chịu cảnh khốn khổ ngập lụt; muôn vật cũng rất mực phong phú tốt tươi. Xem khắp đất Việt ta, chỉ nơi này là thắng địa. Thật là chốn tụ hội trọng yếu của bốn phương đất nước; cũng là nơi kinh đô bậc nhất của đế vương muôn đời.*

(Lí Công Uẩn, *Chiếu dời đô*)

b) *Đồng bào ta ngày nay cũng rất xứng đáng với tổ tiên ta ngày trước. Từ các cụ già tóc bạc đến các cháu nhi đồng trẻ thơ, từ những kiều bào ở nước ngoài đến những đồng bào ở vùng tạm bị chiếm, từ nhân dân miền ngược đến miền xuôi, ai cũng một lòng nồng nàn yêu nước, ghét giặc. Từ những chiến sĩ ngoài mặt trận chịu đói mấy ngày để bám sát lấy giặc đặng tiêu diệt giặc, đến những công chức ở hậu phương nhịn ăn để ủng hộ bộ đội, từ những phụ nữ khuyên chồng con đi tòng quân mà mình thì xung phong giúp việc vận tải, cho đến các bà mẹ chiến sĩ săn sóc yêu thương bộ đội như con đẻ của mình. Từ những nam nữ công nhân và nông dân thi đua tăng gia sản xuất, không quản khó nhọc để giúp một phần vào kháng chiến, cho đến những đồng bào điền chủ quyên đất ruộng cho Chính phủ, ... Những cử chỉ cao quý đó, tuy khác nhau nơi việc làm, nhưng đều giống nhau nơi lòng nồng nàn yêu nước.*

(Hồ Chí Minh, *Tinh thần yêu nước của nhân dân ta*)

- Xác định câu chủ đề (câu nêu luận điểm) trong mỗi đoạn văn.
- Câu chủ đề trong từng đoạn được đặt ở vị trí nào (đầu hay cuối đoạn)?
- Trong hai đoạn văn trên, đoạn nào được viết theo cách diễn dịch và đoạn nào được viết theo cách quy nạp? Phân tích cách diễn dịch và quy nạp trong đoạn văn.

Trả lời:

- Câu chủ đề trong từng đoạn:

(a) *Thật là chốn tụ hội trọng yếu của 4 phương đất nước, cũng là nơi kinh đô bậc nhất của đế vương muôn đời.*

(b) *Đồng bào ta ngày nay cũng rất xứng đáng với tổ tiên ta ngày trước.*

- Câu chủ đề có thể đặt ở đầu đoạn văn cũng có thể đặt ở cuối đoạn văn

Soạn bài Viết đoạn văn trình bày luận điểm - Ngữ văn lớp 8

- Đoạn a) Viết theo cách quy nạp (câu chủ đề nằm ở cuối đoạn, tóm lại ý của toàn đoạn)
- Đoạn b) Viết theo cách diễn dịch (câu chủ đề nằm ở đầu đoạn, các câu sau triển khai tiếp ý câu chủ đề).

2. Đọc đoạn văn sau và trả lời câu hỏi.

Ở màn đầu chương XIII, cảnh nhà vợ chồng địa chủ Nghị Quế, Ngô Tất Tố cho bùng vào đây một cái rỏ nhún nhún bốn chó con. [...] Quái thay là Ngô Tất Tố. Mới xem, ai cũng thấy vợ chồng địa chủ cũng chỉ là như mọi người khác thích chó, yêu gia súc, tưởng người lành hoặc kẻ bất lương cũng không khác nhau gì lắm trong việc nuôi chó con. Thằng chồng le te cho chó ăn cơm, ôn tồn hỏi về chó, rồi xem tướng chó. Hắn sung sướng. Vợ hắn và hắn bù khú [...] với nhau trên câu chuyện chó con. Ấy thế rồi là đừng đừng giở giọng chó má ngay với mẹ con chị Dậu đứng đấy. Đoạn này, khá lắm, bác Tố ạ! Cho thằng nhà giàu rước chó vào nhà, nó mới càng hiện chất chó đều của giai cấp nó ra.

(Nguyễn Tuân, Truyện “Tắt đèn” của Ngô Tất Tố)

- a) Hãy xem Ngữ văn 7, tập hai và cho biết: Lập luận là gì? Tìm luận điểm và cách lập luận trong đoạn văn trên. (Gợi ý: Có phải nhà văn dùng phép tương phản hay không?)
- b) Cách lập luận trong đoạn văn trên có làm cho luận điểm trở nên sáng tỏ, chính xác và có sức thuyết phục mạnh mẽ không?
- c) Em có nhận xét gì về việc sắp xếp các ý trong đoạn văn vừa dẫn? Nếu tác giả sắp xếp nhận xét Nghị Quế "đừng đừng giở giọng chó má ngay với mẹ con chị Dậu" lên trên và đưa nhận xét "vợ chồng địa chủ cũng... thích chó, yêu gia súc" xuống dưới thì hiệu quả lập luận của đoạn văn sẽ bị ảnh hưởng thế nào?
- d) Trong đoạn văn, những cụm từ chuyện chó con, giọng chó má, thằng nhà giàu rước chó vào nhà, chất chó đều của giai cấp nó được xếp cạnh nhau. Cách viết ấy có làm cho sự trình bày luận điểm thêm chặt chẽ và hấp dẫn không? Vì sao?

Trả lời:

a)

- Lập luận là cách nêu luận cứ để dẫn đến luận điểm. Lập luận phải chặt chẽ, hợp lý thì bài văn mới có sức thuyết phục.
- Luận điểm trong đoạn văn: “Cho thằng nhà giàu rước chó vào nhà, nó mới càng hiện chất chó đều của giai cấp nó ra”
- Cách lập luận: tác giả đã dùng phép tương phản

Soạn bài Viết đoạn văn trình bày luận điểm - Ngữ văn lớp 8

b) Cách lập luận trong đoạn văn đã làm cho luận điểm trở nên sáng tỏ, chính xác và có sức thuyết phục mạnh mẽ.

c) Cách sắp xếp ý trong đoạn văn hợp lý. Nếu tác giả xếp nhận xét Nghị Quế “đùng đùng giở giọng chó má ngay với mẹ con chị Dậu” lên trên và đưa nhận xét “vợ chồng địa chủ cũng... thích chó, yêu gia súc” xuống dưới thì hiệu quả của đoạn văn sẽ không đúng trình tự trước sau của bản thân sự việc là làm nổi bật luận điểm “chất chó đều của giai cấp nó”.

d) Trong đoạn văn, những cụm từ “chuyện chó con”, “giọng chó má”, “thằng nhà giàu rước chó vào nhà”, “chất chó đều của giai cấp nó” được xếp cạnh nhau làm cho sự trình bày luận điểm thêm chặt chẽ và hấp dẫn vì vừa xoay vào một ý tứ chung, vừa khiến bản chất thú vật của bọn địa chủ hiện ra thành hình ảnh rõ ràng, lí thú.

II. Luyện tập

Câu 1. Đọc hai câu văn sau và diễn đạt ý mỗi câu thành một luận điểm ngắn, gọn, rõ.

a) *Trước hết là cần phải tránh cái lối viết “rau muống” nghĩa là lằng nhằng “trường giang đại hải”, làm cho người xem như là “chất chặt vào rừng xanh”*

(Hồ Chí Minh, *Cách viết*)

b) *Ngoài việc đam mê viết, cái thích thứ hai của Nguyên Hồng là được truyền nghề cho bạn trẻ.*

(Nguyễn Tuân)

Trả lời:

Diễn đạt thành luận điểm ngắn gọn:

a) Trước hết là cần tránh lối viết dài dòng, lan man

b) Ngoài việc đam mê viết, Nguyên Hồng còn thích truyền nghề cho bạn trẻ

Câu 2. Đoạn văn sau đây trình bày luận điểm gì và sử dụng các luận cứ nào? Hãy nhận xét về cách sắp xếp luận cứ và cách diễn đạt của đoạn văn.

Tôi thấy Tế Hanh là một người tinh lắm. Tế Hanh đã ghi được đôi nét rất thần tình về cảnh sinh hoạt chốn quê hương. Người nghe thấy cả những điều không hình sắc, không thanh âm như “mảnh hồn làng” trên “cành buồm giương”, như tiếng hát của hương đồng quế rữ con đường quê nhỏ. Thơ Tế Hanh đưa ra vào một thế giới rất gần gũi thường ta chỉ thấy một cách mờ mờ, cái thế giới những tình cảm ta đã âm thầm trao cho

Soạn bài Viết đoạn văn trình bày luận điểm - Ngữ văn lớp 8

cảnh vật: sự mỏi mệt say sưa của con thuyền lúc trở về bên, nỗi khổ đau chất chứa trên toa tàu nặng trĩu, những vui buồn sâu thẳm của một con đường.

(Hoài Thanh, *Thi nhân Việt Nam*)

Trả lời:

- Luận điểm “Tế Hanh là một người tinh lắm”
- Luận điểm ấy gồm 2 luận cứ:
 - + Tế Hanh đã ghi được đôi nét rất thần tình về cảnh sinh hoạt chốn quê hương.
 - + Thơ Tế Hanh đưa ta vào một thế giới gần gũi với mỗi con người.

Các luận cứ đó được xếp đặt theo trình tự tăng tiến, luận cứ sau biểu hiện một mức độ tinh tế cao hơn so với luận cứ đầu. Nhờ đó người đọc có được hứng thú tăng thêm.

Câu 3. Viết các đoạn văn ngắn triển khai ý các luận điểm sau:

- a) Học phải kết hợp làm bài tập thì mới hiểu bài.
- b) Học vẹt không phát triển được năng lực suy nghĩ.

Trả lời:

a) Cho luận điểm: *"Học phải kết hợp với làm bài tập mới hiểu bài"*.

- Các luận cứ:

+ Học để nắm bắt tri thức, tuy vậy việc củng cố những tri thức nắm bắt được còn quan trọng hơn.

(Dẫn chứng: Có nhiều người trong học tập thu nạp được nhiều kiến thức nhưng sau một thời gian không thực hành, kiến thức bị mai một, rơi rụng).

+ Làm bài tập sẽ giúp am hiểu hơn về kiến thức.

(Chứng minh: Lý thuyết phải được soi chiếu vào bài tập, từ lý thuyết để tìm ra hướng giải quyết trong bài làm, từ đó kiến thức trở thành có ích).

+ Việc làm bài tập thường xuyên sẽ củng cố tri thức hiệu quả nhất.

Soạn bài Viết đoạn văn trình bày luận điểm - Ngữ văn lớp 8

(Với những người chăm chỉ làm bài tập, những kiến thức thu nhận được không chỉ củng cố tri thức hiệu quả mà còn được nâng cao, hoàn thiện hơn khi tiếp xúc với thực tế).

b) Luận điểm: *"Học vẹt không phát triển được năng lực tư duy"*.

- Giải thích khái niệm: học vẹt.

(Học vẹt chỉ là nói thao thao như vẹt nhưng không hiểu mình nói gì, nhiều người chỉ cố học thuộc lòng nhưng không nắm được bản chất của vấn đề).

- Học vẹt làm cho trí não trở nên lười biếng.

Khi không sử dụng thao tác tư duy, phân tích, giải thích... các kỹ năng thiết yếu của tư duy không được rèn luyện.

Câu 4. Để làm sáng tỏ luận điểm "Văn giải thích cần phải viết cho dễ hiểu", em sẽ đưa ra những luận cứ nào? Những luận cứ ấy cần được sắp xếp theo một trình tự như thế nào để tăng hiệu quả thuyết phục của đoạn văn?

Trả lời:

Các luận cứ của luận điểm ấy có thể được sắp xếp như sau:

- Văn giải thích được viết ra nhằm làm cho người đọc hiểu.
- Giải thích càng khó hiểu thì người viết càng khó đạt được mục đích.
- Ngược lại, giải thích càng dễ hiểu thì người đọc càng dễ lĩnh hội, dễ nhớ, dễ làm theo.

Vì thế, văn giải thích không thể không viết cho dễ hiểu.